

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Dato: 25.01.2013
Deres ref.: 11/673
Vår ref.: 2012/14790 RRONN

Endring i lov om avleveringsplikt for allment tilgjengelege dokument - høring
Høring om forslag til endringer i lov 9. juni 1989 nr. 32 om avleveringsplikt for
allment tilgjengelege dokument (pliktavleveringsloven).

1. Innledning

Universitetsbiblioteket i Oslo (UBO) ser positivt på at lov om avleveringsplikt blir revidert og oppdatert.

UBOs kommentarer konsentrerer seg om videresendelse av pliktavleverte dokumenter til universitets- og høskolebibliotek.

2. Avlevering av elektroniske dokumenter

Anbefaling

Det foreslås at forskere tilknyttet universitet og høskoler vil få tilgang til syv digitale lisenser av hvert digitalt dokument. UBO ser det som svært positivt at UiOs forskere får tilgang til de digitale filene av avleverte dokumenter. Vi forutsetter at dette også gjelder for studenter og andre besøkende i universitets- og høskolebibliotek.

Kommentarer

I høringsnotatet står det kun at forskere skal ha tilgang. UBO er et offentlig tilgjengelig bibliotek som i første rekke betjener studenter og ansatte ved universitetet, men vi er også en ressurs for brukere utenfor universitetet som oppsøker biblioteket. Vi er svært kritiske til enhver endring som skiller mellom våre brukere slik høringsnotatet synes å gjøre. Både i alternativ 1 og alternativ 2 synes det å være en forutsetning at de digitale filene kun gjøres tilgjengelige for forskere. Dette skal gjøres mer eksplisitt i forskrift – jfr lovforslagets § 4, 3.ledd: «Kongen kan gjera unntak frå eller avgrensa avleveringsplikta og gje særskilde føresegner om talet på eksemplar, *bruk av pliktavlevert åndsverk, (...)*» (s. 44, vår uth).

Bibliotekdirektøren

Postadr.: Postboks 1085 Blindern, 0317 Oslo
Kontoradr.: Georg Sverdrups hus, Moltke
Moes vei 39, 0851 Oslo

Telefon: 22 84 40 01
Telefaks: 22 84 41 50
postmottak@ub.uio.no
www.ub.uio.no
Org.nr.: 971 035 854

I § 1, som ikke foreslås endret, uttrykkes formålet med loven at de avleverte dokumentene skal bli bevart og gjort «tilgjengelege som kjeldemateriale for forskning og dokumentasjon» (s. 43). Dette betyr forskning, oppgaveskriving, eksamensforberedelser, utredningsarbeid, slektsforskning, journalistiske prosjekter ol. (s. 8)¹. Det er altså vidt definert og gjør at vi etter den eksisterende ordningen kan ta opp pliktavleverte dokumenter i våre samlinger på lik linje med dokumenter anskaffet på andre måter.

Endringene i loven må ikke medføre at det blir behov for å skille mellom bibliotekets brukergrupper.

Vi forutsetter at bruken av de digitale pliktavleverte dokumentene skal kunne nedlastes, kopieres og tas utskrifter av som andre digitale dokumenter i våre samlinger.

3. Avlevering av fysiske dokumenter

Anbefaling

Av de to foreslåtte alternativene for videresendelse av pliktavlevert materiale mener UB Alternativ 2 er det beste. Dette må være under forutsetning av at vi finner gode praktiske løsninger på distribusjonen av de trykte dokumentene.

Dagens ordning

UBO mottar sammen med UBene i Bergen, Trondheim og Tromsø pliktavleverte trykte dokumenter. Formålet er forskning og dokumentasjon: «Utgangspunktet for tilgjengeliggjøring av pliktavlevert materiale, både fysiske og digitale dokumenter², er (...) at det kun skal nyttes til forskning og dokumentasjon. Dagens praksis for fysiske dokumenter innebærer at det pliktavleverte materialet tilgjengeliggjøres for forskning og dokumentasjon ved pliktavleveringsinstitusjonene» (s. 8).

I den praktiske hverdagen ordner UBO dette slik at pliktavleverte dokumenter opptas i samlingene ut fra en faglig vurdering på samme måte som materiale anskaffet på andre måter. Dokumentene,

---

¹ Om begrepet «*forskning*» heter det i høringsnotatet (s 8): «Departementet legger til grunn at begrepet «forskning» i pliktavleveringsloven korresponderer med det samme begrepet i forvaltningsloven § 13d, der forskning tilsvare studier på masternivå under veiledning av kompetent veileder».

Og videre om «*dokumentasjonsformål*» (s.st): «Formålparagrafens henvisning til dokumentasjonsformål betyr imidlertid at det avleverte materialet skal kunne brukes til mer enn forskningsprosjekter ved universiteter og høyskoler. Studenter skal for eksempel kunne bruke kilder fra Nasjonalbibliotekets samlinger når de skriver oppgaver eller forbereder seg til eksamen. Dokumentasjonsformål omfatter også bruk av kildemateriale i utredningsarbeid, slektsforskning eller bygdebokskrivning. Det samme vil gjelde journalister og forfattere som søker etter bakgrunnsstoff til sine prosjekter.»

² Forvaltningsloven definerer «dokument» slik: «en logisk avgrenset informasjonsmengde som er lagret på et medium for senere lesing, lytting, framføring, overføring eller lignende» (§ 2,1. ledd f). Det foreslås i høringsnotatet samme definisjon i pliktavleveringsloven slik at det ikke oppstår tolkningstvil.

dvs. bøker og tidsskrifter, er tilgjengelige for alle på samme måte som andre dokumenter. Den eneste forskjellen i behandlingen er at det i «husholdsutgaven» (dvs den som kun er synlig for medarbeiderne i biblioteket) av katalogen (Bibsys) gis opplysninger om dokumentet er pliktavlevert.

Det er en ordning som fungerer bra, det sikrer bred dekning av norske utgivelser for våre brukere. En eventuell ny ordning må ikke fungere dårligere.

Kommentarer

Den eksisterende ordningen foreslås nå endret, høringsnotatet angir to alternativer.

Alternativ 1. «Fem eksemplarer til bevaring ved Nasjonalbiblioteket». Det heter i høringsnotatet: «Da universitetsbibliotekene er mest interessert i digital tilgang til pliktavlevert materiale, kan det være hensiktsmessig å legge bedre til rette for slik tilgang, og justere antallet fysiske eksemplarer som skal avleveres» (s 13). Justeringen vil bestå i at Nasjonalbiblioteket mottar og oppbevarer de fem fysiske dokumentene, hvorav tre vil bli disponert til fjernlån til UH-sektoren. Konsekvensen vil altså bli at UBene i Oslo, Bergen, Trondheim og Tromsø ikke lenger vil motta eller på annen måte få til sine samlinger pliktavleverte dokumenter i papir, men kan bestille fjernlånseksemplarer fra Nasjonalbiblioteket ved behov. Ønskes dokumentene i papir må dette kjøpes på vanlig måte.

Alternativ nr 1 vil føre til en radikal endring – i og med at vi kun vil få det digitale eksemplaret. Det trykte eksemplaret vil vi måtte låne inn fra Nasjonalbiblioteket, såfremt vi ikke kjøper det selv. Innlån fra Nasjonalbiblioteket går i dag svært hurtig og effektivt, vi forutsetter at det vil fortsette. En slik ordning forutsetter videre at alle våre brukere får adgang til den digitale utgaven av dokumentet via pc-er med universitetets IP-numre.

Alternativ 2. «Syv eksemplarer til behovsbasert videresendelse». Dette forslaget innebærer at UBene via Nasjonalbiblioteket får avlevert det digitale grunnlagsmaterialet jfr. punkt 2 ovenfor. Ønsker vi det trykte dokumentet i tillegg, synes det å måtte bestilles særskilt fra Nasjonalbiblioteket. Det foreslås at alle bibliotekene i UH-sektoren skal ha tilgang, men at UBene i Bergen, Oslo, Trondheim og Tromsø skal ha «førsterett til materialet» (s 14).

Alternativ 2 ligner litt på nåværende ordning i og med at det åpnes for tilgang/rekvirering av trykte dokumenter. Det er imidlertid uklart hvordan en slik ordning skal administreres, utover å antyde «den mest ressursøkonomiske ordningen». Forslaget sier heller intet om hvorledes førsteretten for de fire store UBene skal administreres.

Dagens ordning fungerer bra. Den gjør bl.a. at vi fanger opp ellers vanskelig tilgjengelig materiale. Dessuten ønsker mange av våre forskere og studenter dokumentene i trykt form. Lovforslaget åpner

for at vi (også) kan ha dokumentene i digital form. Det er et fremskritt. Men det må ikke føre til dårligere tilbud til våre brukere som helhet.

Med hilsen

Bente R. Andreassen
Bibliotekdirektør

Halvor Kongshavn
overbibliotekar

Dette dokumentet er godkjent elektronisk ved UiO og er derfor ikke signert.

Saksbehandler:
Randi Rønningen
22844272, randi.ronningen@ub.uio.no